

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 24. apríla 2018*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Azylová politika – Charta základných práv Európskej únie – Článok 4 – Smernica 2004/83/ES – Článok 2 písm. e) – Podmienky, ktoré musia byť splnené na priznanie doplnkovej ochrany – Článok 15 písm. b) – Hrozba vážneho bezprávia na duševnom zdraví žiadateľa v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu – Osoba, ktorá bola mučená vo svojej krajine pôvodu“

Vo veci C-353/16,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva) z 22. júna 2016 a doručený Súdnemu dvoru 27. júna 2016, ktorý súvisí s konaním:

MP

proti

Secretary of State for the Home Department,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda Súdneho dvora K. Lenaerts, podpredseda Súdneho dvora A. Tizzano, predsedovia komôr R. Silva de Lapuerta, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Levits a C. Vajda, sudcovia E. Juhász, A. Borg Barthet, M. Berger, K. Jürimäe, C. Lycourgos (spravodajca) a M. Vilaras,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 12. septembra 2017,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- MP, v zastúpení: A. Mackenzie a T. Tridimas, barristers, A. Gananathan, solicitor, a R. Husain, QC,
- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: S. Brandon, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci B. Lask, barrister,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Condou-Durande a M. Wilderspin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 24. októbra 2017,

* Jazyk konania: angličtina.

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 písm. e) a článku 15 písm. b) smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 304, 2004, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi MP a Secretary of State for the Home Department (Ministerstvo vnútra, Spojené kráľovstvo) vo veci zamietnutia jeho žiadosti o azyl.

Právny rámec

Medzinárodné právo

EDLP

- 3 Článok 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDLP“) stanovuje:

„Nikoho nemožno mučiť ani podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu

- 4 V súlade s jeho šiestym odôvodnením je cieľom Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, prijatého v New Yorku 10. decembra 1984 (ďalej len „Dohovor proti mučeniu“) „zvýšiť účinnosť boja proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu na celom svete“.
- 5 Článok 2 ods. 1 a 2 tohto dohovoru stanovuje:

„1. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, prijme účinné zákonodarné, správne, súdne alebo iné opatrenia na zabránenie mučeniu na celom území, ktoré je pod jeho jurisdikciou.

2. Žiadne výnimočné okolnosti, nech sú akéhokoľvek druhu, buď vojnový stav, alebo hrozba vojny, vnútropolitická nestabilita alebo akákoľvek iná mimoriadna situácia, nemôže slúžiť na ospravedlnenie mučenia.“

- 6 Článok 3 uvedeného dohovoru uvádza:

„1. Žiadny štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, nevypovie, nevráti alebo nevydá osobu inému štátu, ak sú vážne dôvody domnievať sa, že by jej v ňom hrozilo nebezpečenstvo mučenia.

2. Na účely určenia toho, či existujú také dôvody, vezmú príslušné orgány do úvahy všetky súvisiace okolnosti, včítane, v odôvodnených prípadoch, existencie trvalého hrubého, zrejmeého alebo masového porušovania ľudských práv v danom štáte.“

7 Článok 14 ods. 1 toho istého dohovoru stanovuje:

„Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, zabezpečí vo svojom právnom poriadku, aby obeť mučenia mala právo na nápravu a na spravodlivé a primerané odškodnenie, včítane prostriedkov potrebných na čo najúplnejšiu zdravotnú rehabilitáciu. V prípade smrti obete, ku ktorej došlo v dôsledku mučenia, majú právo na odškodnenie osoby, ktoré boli na ňu odkázané výživou.“

Právo Únie

Smernica 2004/83

8 Odôvodnenia 6 a 25 smernice 2004/83 uvádzajú:

„(6) Hlavným cieľom tejto smernice je na jednej strane zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá pre identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a na druhej strane zaistiť, aby bola k dispozícii minimálna úroveň výhod pre tieto osoby vo všetkých členských štátoch.

...

(25) Potrebné je zaviesť kritériá, na základe ktorých žiadatelia o medzinárodnú ochranu majú byť uznaní za oprávnených na doplnkovú ochranu. Tieto kritériá by mali čerpať z medzinárodných záväzkov podľa dokumentov a postupov týkajúcich sa ľudských práv existujúcich v členských štátoch.“

9 Článok 2 tejto smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice:

...

e) ‚osoba oprávnená na doplnkovú ochranu‘ znamená štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osobu bez štátneho občianstva, ktorá nie je oprávnená ako utečenec, ale vzhľadom ku ktorej boli preukázané podstatné dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba v prípade, ak by bola vrátená do svojej krajiny pôvodu alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva do krajiny svojho doterajšieho obvyklého pobytu, čelila by reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v článku 15, a na ktorú sa neuplatňuje článok 17 ods. 1 a 2 a nemôže prijať alebo v dôsledku takéhoto rizika odmieta ochranu tejto krajiny;

...“

10 Podľa článku 4 ods. 4 tejto smernice:

„Skutočnosť, že žiadateľ už bol predmetom prenasledovania alebo vážneho bezprávia alebo priamych hrozieb takéhoto prenasledovania alebo takéhoto bezprávia, je vážnou známku oprávnenej obavy žiadateľa z prenasledovania alebo reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, pokiaľ neexistujú primerané dôvody domnievať sa, že takéto prenasledovanie alebo vážne bezprávie sa nebudú opakovať.“

11 Článok 6 tej istej smernice stanovuje:

„Aktéri prenasledovania alebo vážneho bezprávia zahŕňajú:

- a) štát,
- b) strany alebo organizácie kontrolujúce štát alebo podstatnú časť územia štátu,
- c) neštátnych aktérov, ak je možné preukázať, že aktéri uveden[í] v písm. a) a b), vrátane medzinárodných organizácií, nie sú schopní alebo ochotní poskytnúť pomoc pred prenasledovaním alebo vážnym bezpráviem, ako je definované v článku 7.“

12 Článok 15 smernice 2004/83 stanovuje:

„Vážne bezprávie pozostáva z:

- a) trestu smrti alebo popravy; alebo
- b) mučenia alebo neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo potrestania žiadateľa v krajine pôvodu alebo
- c) z vážneho a individuálneho ohrozenia života občana alebo osoby z dôvodu nediskriminačného násillia v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.“

13 Podľa článku 16 tejto smernice:

„1. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva prestan[ú] byť oprávnen[í] na doplnkovú ochranu, ak prestali existovať okolnosti, ktoré viedli na priznanie postavenia doplnkovej ochrany alebo sa zmenili do takej miery, že ochranu už nepožaduj[ú].

2. Pri uplatňovaní odseku 1 členské štáty zohľadňujú, či zmena okolností je takého závažného a nedečasného charakteru, že osoba oprávnená na doplnkovú ochranu už viac nečelí reálnemu riziku vážneho bezprávia.“

14 Článok 18 uvedenej smernice stanovuje:

„Členské štáty priznajú postavenie doplnkovej ochrany štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátneho občianstva oprávnenej na doplnkovú ochranu v súlade s kapitolami II a V.“

Smernica 2008/115/ES

15 Článok 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, 2008, s. 98), znie:

„Pri vykonávaní tejto smernice členské štáty zoberú náležite do úvahy:

- a) najlepšie záujmy dieťaťa,
- b) rodinný život,
- c) zdravotný stav dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny,

a dodržiavajú zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 16 MP je štátny príslušník Srí Lanky, ktorý pricestoval na územie Spojeného kráľovstva v januári 2005, pričom mu tu bolo udelené povolenie zdržiavať sa na tomto území ako študent do 30. septembra 2008.
- 17 Dňa 5. januára 2009 MP požiadal o azyl v podstate na základe toho, že bol zadržaný a mučený bezpečnostnými zločkami Srí Lanky z dôvodu svojho členstva v organizácii „Liberation Tigers of Tamil Eelam“ (Tigre oslobodenia tamilského Ílamu) a v prípade, že by sa vrátil na Srí Lanku, by bol vystavený riziku zlého zaobchádzania z toho istého dôvodu.
- 18 Rozhodnutím z 23. februára 2009 bola táto žiadosť zamietnutá príslušným vnútroštátnym orgánom, pričom tento orgán neuznal, že by sa o neho srílanské orgány ďalej zaujímal alebo že by bol vystavený riziku ďalšieho zlého zaobchádzania v prípade jeho návratu do svojej krajiny.
- 19 MP podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Druhostupňový súd (oddelenie pre imigračné a azylové veci), Spojené kráľovstvo]. Tento súd disponoval lekáorskými dôkazmi, že odvolateľ trpel následkami mučenia a vážnou posttraumatickou stresovou poruchou, ako aj ťažkými depresiami, vykazoval vysoký stupeň samovražedných sklonov a že v prípade návratu na Srí Lanku prejavoval vážne odhodlanie spáchať samovraždu.
- 20 Hoci Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Druhostupňový súd (oddelenie pre imigračné a azylové veci)] potvrdil, že z dôvodu predchádzajúceho mučenia mal odvolateľ vo veci samej z návratu na Srí Lanku skutočné obavy a mal ťažkosti dôverovať úradníkom alebo s nimi spolupracovať, a to aj v Spojenom kráľovstve, zamietol odvolanie MP v rozsahu, v akom bolo založené na Dohovore o právnom postavení utečencov, podpísanom v Ženeve 28. júla 1951 [*Zbierka zmlúv Spojených národov*, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], a na smernici 2004/83. Tento súd totiž neuznal, že by sa o MP srílanské orgány naďalej zaujímal.
- 21 Naopak, tento súd vyhovel odvolaniu MP v rozsahu, v akom bolo založené na článku 3 EDLP. V podstate uviedol, že v prípade, že by bol MP vrátený do Srí Lanky, bol by zverený do zdravotnej starostlivosti tejto krajiny, ktorú v celej Srí Lanke vykonávajú iba 25 psychiatri, a že hoci existujú špecializované zariadenia pre duševne choré osoby, zo správy United Kingdom Border Agency (Agentúra pre hranice Spojeného kráľovstva) vyplýva, že peňažné prostriedky, ktoré sa vynakladajú na duševné zdravie, sa v skutočnosti poskytujú iba veľkým inštitúciám, ktoré sa zaoberajú duševným zdravím v hlavných mestách, ktoré nie sú dostupné a neposkytujú vhodnú starostlivosť o duševne chorých ľudí. Za týchto podmienok tento súd uviedol, že aj keď MP by v zásade mohol byť vrátený do Srí Lanky bez toho, aby mu tento návrat uškodil ako taký, bol by po svojom príchode v rukách srílanských zdravotných služieb pre duševné choroby, hoci vzhľadom na závažnosť jeho duševnej choroby a vzhľadom na jeho nemožnosť získať prístup k primeranej starostlivosti by bol takýto návrat v rozpore s článkom 3 EDLP.
- 22 Rozhodnutie Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Druhostupňový súd (oddelenie pre imigračné a azylové veci)] bolo potvrdené rozsudkom Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Odvolací súd (Anglicko a Wales) (občianskoprávny senát), Spojené kráľovstvo]. Tento posledný uvedený súd uviedol, že smernica 2004/83 sa nevzťahuje na prípady spadajúce pod článok 3 EDLP, keď sa riziko netýka prenasledovania, ale zdravia alebo samovraždy.
- 23 MP podal proti tomuto rozsudku dovolanie na vnútroštátny súd. Tento súd uvádza, že predmetom tohto dovolania je otázka, či MP môže mať nárok na postavenie priznané doplnkovou ochranou podľa článkov 2 a 15 smernice 2004/83.

24 MP uvádza, že Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Druhostupňový súd (oddelenie pre imigračné a azylové veci)] a Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Odvolací súd (Anglicko a Wales) (občianskoprávny senát)] prijali veľmi reštriktívny výklad pôsobnosti smernice 2004/83. Keďže jeho duševná porucha sa nemohla považovať za vzniknutú prirodzene, pretože vyplýva z mučenia srílanskými orgánmi, domnieva sa, že mal mať nárok na postavenie priznané doplnkovou ochranou vzhľadom na zlé zaobchádzanie, ktoré utrpel v minulosti zo strany týchto orgánov, a nedostatok zdravotnej infraštruktúry na mieste pre liečenie následkov tohto zlého zaobchádzania. Naopak, nie je významné, že riziko opakovania zlého zaobchádzania, ktoré bolo príčinou jeho súčasného zdravotného stavu, už neexistuje.

25 Vnútroštátny súd sa domnieva, že táto otázka ešte nebola konkrétne riešená ani Súdny dvorom, osobitne nie v rozsudku z 18. decembra 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), ani Európskym súdom pre ľudské práva.

26 Za týchto okolností Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Zahŕňa definícia uvedená v článku 2 písm. e) v spojení s článkom 15 písm. b) smernice 2004/83 reálne riziko vážneho bezprávia na fyzickom alebo duševnom zdraví žiadateľa v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu, ak je toto bezprávie dôsledkom predchádzajúceho mučenia alebo neľudského, alebo ponižujúceho zaobchádzania, za ktoré bola zodpovedná táto krajina pôvodu?“

O prejudiciálnej otázke

27 Podľa článku 18 smernice 2004/83 členské štáty priznajú postavenie doplnkovej ochrany štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý spĺňa podmienky osoby, ktorá má nárok na takúto ochranu.

28 V tomto ohľade treba pripomenúť, že podľa článku 2 písm. e) tejto smernice štátny príslušník tretej krajiny môže byť považovaný za osobu oprávnenú na doplnkovú ochranu iba vtedy, ak existujú podstatné a preukázané dôvody domnievať sa, že by v prípade vrátenia do jeho krajiny pôvodu čelil reálnemu riziku utrpenia jedného z troch druhov vážnych bezprávií definovaných v článku 15 uvedenej smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. decembra 2014, M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, bod 30 a citovanú judikatúru).

29 Medzi vážnymi bezpráviami definovanými v článku 15 smernice 2004/83 sa nachádzajú v bode b) tohto článku mučenie alebo neľudské, alebo ponižujúce zaobchádzanie, alebo potrestanie žiadateľa v jeho krajine pôvodu.

30 V tomto kontexte treba v prvom rade uviesť, že okolnosť, že dotknutá osoba bola v minulosti obeťou mučenia spáchaného orgánmi jej krajiny pôvodu, neumožňuje sama osebe odôvodniť priznanie doplnkovej ochrany v čase, keď už neexistuje reálne riziko, že takéto skutky mučenia sa zopakujú v prípade návratu do tejto krajiny.

31 V súlade s článkom 2 písm. e) smernice 2004/83 totiž systém doplnkovej ochrany má za cieľ ochrániť jednotlivca pred reálnym rizikom vážneho bezprávia v prípade návratu do jeho krajiny pôvodu, čo v sebe zahŕňa, že existujú preukázané podstatné dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba v prípade, ak by bola vrátená do tejto krajiny, by čelila takémuto riziku.

32 Tento výklad potvrdzuje aj všeobecná štruktúra smernice 2004/83.

- 33 Hoci totiž podľa článku 4 ods. 4 smernice 2004/83 existencia skoršieho vážneho bezprávia predstavuje vážnu známku reálneho rizika žiadateľa, že znova utrpí vážne bezprávie, to isté ustanovenie spresňuje, že o takýto prípad nejde, pokiaľ existujú primerané dôvody domnievať sa, že vážne bezprávie utrpené v minulosti sa nebude opakovať alebo nebude pokračovať.
- 34 Okrem toho podľa článku 16 tejto smernice sa doplnková ochrana prestane poskytovať, ak prestali existovať okolnosti, ktoré viedli k priznaniu tejto ochrany alebo sa zmenili do takej miery, že táto ochrana už nie je potrebná.
- 35 Treba však v druhom rade uviesť, že návrh na začatie prejudiciálneho konania sa podľa údajov nachádzajúcich sa v spise predloženom Súdnu dvoru týka štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý bol v minulosti nielen obeťou mučenia zo strany orgánov jeho krajiny pôvodu, ale ktorý navyše, aj keď mu už znova nehrozia takéto skutky v prípade návratu do tejto krajiny, trpí ešte v súčasnosti vážnymi psychologickými následkami vzniknutými v dôsledku tohto mučenia v minulosti, ktoré sa podľa riadne preukázaných lekárskeho zistení podstatne zhoršovali s vážnym rizikom, že tento štátny príslušník spácha samovraždu, ak bude vrátený.
- 36 V tejto súvislosti treba uviesť, že článok 15 písm. b) smernice 2004/83 sa má vykladať a uplatňovať v súlade s právami zaručenými v článku 4 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), ktorý vyjadruje jednu zo základných hodnôt Únie a jej členských štátov a má absolútny charakter, pretože táto hodnota je úzko spojená s rešpektovaním ľudskej dôstojnosti upravenej v článku 1 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. apríla 2016, Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, body 85 až 87, ako aj zo 16. februára 2017, C. K. a i., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 59).
- 37 Okrem toho treba pripomenúť, že v súlade s článkom 52 ods. 3 Charty keďže práva zaručené v jej článku 4 zodpovedajú právam zaručeným v článku 3 EDLP, majú tieto práva rovnaký zmysel a rozsah, ako majú práva priznané uvedeným článkom 3 EDLP.
- 38 Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa článku 3 EDLP pritom vyplýva, že na utrpenie spôsobené či už fyzickou, alebo psychickou chorobou, ktorá sa objavila prirodzene, sa môže vzťahovať tento článok, ak je alebo sa môže zhoršiť zaobchádzaním, ktoré vyplýva z podmienok zadržania, vyhostenia, alebo iných opatrení, za ktoré možno považovať zodpovedné orgány, a to pod podmienkou, že z toho vyplývajúce utrpenie dosiahne minimálnu závažnosť vyžadovanú týmto článkom (pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP, 13. decembra 2016, Paposhvili v. Belgicko, CE:ECHR:2016:1213JUD 004173810, body 174 a 175; rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 68).
- 39 Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva musí byť dosiahnutá rovnaká hranica závažnosti na to, aby článok 3 EDLP mohol brániť vyhosteniu osoby, ktorej choroba nenastala prirodzene, v prípade, ak nedostatok starostlivosti, ktorému by bola táto osoba vystavená po vyhostení, nevyplýva z úmyselných skutkov alebo opomenutí štátu, do ktorého má byť vrátená (pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP, 29. januára 2013, S. H. H. v. Spojené kráľovstvo, CE:ECHR:2013:0129JUD 006036710, bod 89).
- 40 Pokiaľ ide konkrétnejšie o hranicu závažnosti vyžadovanú na porušenie článku 3 EDLP, z najnovšej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že toto ustanovenie bráni vyhosteniu ťažko chorej osoby, v prípade ktorej existuje bezprostredné riziko úmrtia alebo vážne dôvody domnievať sa, že hoci jej nehrozí bezprostredné riziko smrti, čelila by z dôvodu nedostatku primeranej starostlivosti v krajine určenia alebo nedostatku prístupu k nej reálnemu riziku, že bude vystavená vážnemu, rýchlemu a nezvratiteľnému zhoršeniu jej zdravotného stavu spôsobujúcemu intenzívne utrpenie alebo značné skrátenie nádeje na dožitie (pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP, 13. decembra 2016, Paposhvili v. Belgicko, CE:ECHR:2016:1213JUD 004173810, body 178 a 183).

- 41 V rovnakej perspektíve sa má článok 4 Charty vykladať v tom zmysle, že vyhostenie štátneho príslušníka tretej krajiny trpiaceho osobitne závažným psychickým alebo fyzickým ochorením predstavuje neľudské a ponižujúce zaobchádzanie v zmysle tohto článku, ak toto vyhostenie spôsobuje skutočné a preukázané riziko významného a nezvratného zhoršenia jeho zdravotného stavu (pozri analogicky rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 74). Rovnaký záver môže byť vyvodený z uplatnenia článku 19 ods. 2 Charty, podľa ktorého nikto nesmie byť vyhostený do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že bude vystavený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu.
- 42 Súdny dvor v tejto súvislosti rozhodol, najmä pokiaľ ide o závažné psychiatrické ochorenie, že treba venovať pozornosť nielen dôsledkom fyzickej prepravy dotknutej osoby z jedného členského štátu do tretej krajiny, ale treba zohľadniť všetky významné a nezvratné dôsledky, ktoré by vyplynuli z tohto vyhostenia (pozri analogicky rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 76). Treba ďalej vzhľadom na zásadný význam zákazu mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania stanoveného v článku 4 Charty doplniť, že osobitnú pozornosť treba venovať mimoriadnej zraniteľnosti osôb, ktorých psychologické utrpenie, ktoré by sa mohlo zhoršiť v prípade vyhostenia, bolo spôsobené mučením alebo neľudským, alebo ponižujúcim zaobchádzaním v ich krajine pôvodu.
- 43 Z toho vyplýva, že článok 4 a článok 19 ods. 2 Charty tak, ako sú vykladané vzhľadom na článok 3 EDLP, bránia tomu, aby členský štát vyhostil štátneho príslušníka tretej krajiny, ak by toto vyhostenie v podstate viedlo k významnému a nezvratnému zhoršeniu duševných porúch, ktorými trpí, osobitne, ak by ako v predmetnej veci toto zhoršenie ohrozilo jeho samotné prežitie.
- 44 Okrem toho Súdny dvor už rozhodol, že v takýchto výnimočných prípadoch by vyhostenie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, do krajiny, kde neexistuje primeraná liečba, mohlo predstavovať porušenie zásady zákazu vyhostenia, a v dôsledku toho porušenie článku 5 smernice 2008/115 vykladaného s ohľadom na článok 19 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. decembra 2014, Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, bod 48).
- 45 Navyše z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vnútroštátne sudy rozhodli, že článok 3 EDLP bráni tomu, aby bol MP vrátený zo Spojeného kráľovstva na Srí lanku. Predmetná vec sa teda netýka ochrany pred vyhostením vyplývajúcej podľa článku 3 EDLP zo zákazu vystaviť osobu neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu, ale inej otázky, a to, či je hostiteľský členský štát povinný priznať postavenie doplnkovej ochrany podľa smernice 2004/83 štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý bol mučený orgánmi svojej krajiny pôvodu a ktorého vážne psychologické následky by sa mohli podstatne zhoršiť s vážnym rizikom, že spácha samovraždu v prípade návratu do uvedenej krajiny.
- 46 Rovnako je pravda, že Súdny dvor už rozhodol, že okolnosť, že článok 3 EDLP, ako sa uviedlo v bodoch 39 až 41 tohto rozsudku, bráni vo veľmi výnimočných prípadoch tomu, aby bol štátny príslušník tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, vyhostený do krajiny, v ktorej neexistujú primerané možnosti liečenia, neznamená, že mu musí byť priznané povolenie na pobyt v členskom štáte z dôvodu doplnkovej ochrany podľa smernice 2004/83 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. decembra 2014, M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, bod 40).
- 47 Treba však uviesť, že na rozdiel od veci, ktorá viedla k vydaniu rozsudku z 18. decembra 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), ktorý sa týkal štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý bol obeťou agresie v členskom štáte pobytu, predmetná vec sa týka štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý bol obeťou mučenia zo strany orgánov jeho krajiny pôvodu a ktorý podľa riadne preukázaných lekárskeho zistení v dôsledku tohto mučenia naďalej trpí posttraumatickými následkami, ktoré sa môžu podstatne a nezvratne zhoršiť tak, že bude v prípade návratu do tejto krajiny ohrozený samotný jeho život.

- 48 Za týchto podmienok sú dôvody aktuálneho zdravotného stavu štátneho príslušníka tretej krajiny v situácii, akou je situácia dotknutá vo veci samej, a to mučenie orgánmi jeho krajiny pôvodu v minulosti, rovnako ako aj podstatné zhoršenie jeho duševných porúch v prípade návratu do tejto krajiny pôvodu, ktoré je zrejme výsledkom psychologickéj ujmy, ktorú naďalej znáša z dôvodu tohto mučenia, relevantnými okolnosťami na účely výkladu článku 15 písm. b) smernice 2004/83.
- 49 Takéto podstatné zhoršenie sa však nemôže považovať ako také za neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie s týmto štátnym príslušníkom v jeho krajine pôvodu v zmysle článku 15 písm. b) uvedenej smernice.
- 50 V tomto ohľade treba preskúmať, ako nabáda rozhodnutie vnútroštátneho súdu, vplyv, aký môže mať v krajine pôvodu dotknutej osoby neexistencia zdravotnej infraštruktúry prispôbenej starostlivosti o fyzické a psychické následky vyplývajúce z mučenia spáchaného orgánmi tejto krajiny.
- 51 V tomto ohľade treba pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že vážne zásahy uvedené v článku 15 písm. b) smernice 2004/83 nemôžu vyplývať iba zo všeobecných nedostatkov zdravotného systému krajiny pôvodu. Riziko zhoršenia zdravotného stavu štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, vyplývajúce z neexistencie primeranej zdravotnej starostlivosti v krajine pôvodu, ak nejde o prípad úmyselného odmietnutia poskytnutia starostlivosti uloženého tomuto štátnemu príslušníkovi, nestačí na odôvodnenie priznania doplnkovej ochrany tejto osobe (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. decembra 2014, M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, body 35 a 36).
- 52 S cieľom posúdiť, či štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý bol v minulosti mučený orgánmi jeho krajiny pôvodu, hrozí v prípade návratu do tejto krajiny reálne riziko úmyselného odmietnutia poskytnutia primeranej starostlivosti týkajúcej sa fyzických a duševných následkov mučenia spáchaného týmito orgánmi, treba vzhľadom na to, čo je uvedené v bode 50 tohto rozsudku a v odôvodnení 25 smernice 2004/83, podľa ktorého kritériá na priznanie doplnkovej ochrany by mali čerpať z medzinárodných záväzkov podľa dokumentov a postupov týkajúcich sa ľudských práv zohľadniť článok 14 dohovoru proti mučeniu.
- 53 Podľa tohto ustanovenia majú štáty, ktoré sú zmluvné strany dohovoru, povinnosť zabezpečiť vo svojom právnom poriadku, aby obeť mučenia mala právo na nápravu vrátane prostriedkov potrebných na čo najúplnejšiu zdravotnú rehabilitáciu.
- 54 V tomto ohľade však treba uviesť, že mechanizmy zavedené smernicou 2004/83 sledujú rozdielne ciele a zakotvujú mechanizmy ochrany, ktoré sú jasne odlišné od tých, ktoré upravuje dohovor proti mučeniu (pozri analogicky rozsudok z 30. januára 2014, Diakité, C-285/12, EU:C:2014:39, bod 24).
- 55 Ako vyplýva z jeho šiesteho odôvodnenia a jeho článku 2, hlavným cieľom dohovoru proti mučeniu je zvýšiť účinnosť boja proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu, alebo trestaniu na celom svete zabránením jeho uskutočneniu. Naopak, hlavným cieľom smernice 2004/83, ako je uvedený v jej odôvodnení 6, je na jednej strane zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá na identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a na druhej strane zaistiť, aby bola k dispozícii minimálna úroveň výhod pre tieto osoby vo všetkých členských štátoch. Pokiaľ ide konkrétnejšie o osoby oprávnené na doplnkovú ochranu, táto smernica má za cieľ ponúknuť ochranu na území členských štátov podobnú tej, ktorú priznáva utečencom Dohovor o právnom postavení utečencov, podpísaný v Ženeve 28. júla 1951 [*Zbierka zmlúv Spojených národov*, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], a to osobám, ktorým bez toho, aby mohli byť považované za utečencov, hrozí riziko, že budú najmä mučené alebo budú predmetom neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, ak by boli vrátené do svojej krajiny pôvodu.

- 56 Preto ak nemá dôjsť k porušeniu oblastí vlastných pre každý z týchto dvoch systémov, možnosť priznania postavenia doplnkovej ochrany štátnemu príslušníkovi tretej krajiny nachádzajúcemu sa v situácii, akou je situácia MP, nemôže vyplývať z akéhokoľvek porušenia článku 14 dohovoru proti mučeniu štátom pôvodu tohto príslušníka.
- 57 V dôsledku toho je úlohou vnútroštátneho súdu vzhľadom na všetky aktuálne a relevantne informácie, overiť najmä správy medzinárodných organizácií a mimovládnych organizácií na ochranu ľudských práv, či v danej veci môže byť MP vystavený v prípade návratu do jeho krajiny pôvodu riziku úmyselného odmietnutia poskytnutia primeranej starostlivosti týkajúcej sa fyzických a duševných následkov mučenia spáchaného týmito orgánmi tejto krajiny. O taký prípad by išlo najmä vtedy, ak by za okolností, ako sú okolnosti vo veci samej, teda že existuje u štátneho príslušníka tretej krajiny riziko samovraždy z dôvodu ujmy vyplývajúcej z mučenia, ktorému ho podrobili orgány jeho krajiny pôvodu, bolo zjavné, že tieto orgány napriek povinnosti vyplývajúcej z článku 14 dohovoru proti mučeniu nie sú schopné zabezpečiť jeho rehabilitáciu. Takéto riziko by mohlo vzniknúť aj vtedy, ak by sa ukázalo, že uvedené orgány konajú diskriminačne, pokiaľ ide o prístup k zdravotnej starostlivosti, čo má za následok sťaženie prístupu k primeranej zdravotnej starostlivosti týkajúcej sa fyzických a duševných následkov mučenia spáchaného týmito orgánmi pre niektoré etnické skupiny alebo niektoré kategórie osôb, medzi ktoré patrí MP.
- 58 Z vyššie uvedeného vyplýva, že článok 2 písm. e) a článok 15 písm. b) smernice 2004/83 v spojení s článkom 4 Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že postavenie doplnkovej ochrany možno priznať štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý bol v minulosti mučený orgánmi jeho krajiny pôvodu a ktorý už nie je vystavený riziku mučenia v prípade návratu do tejto krajiny, ale ktorého fyzický a psychologický zdravotný stav by sa mohol v takomto prípade podstatne zhoršiť s vážnym rizikom, že tento štátny príslušník spácha samovraždu z dôvodu ujmy vyplývajúcej z mučenia, ktorého bol obeťou, ak existuje reálne riziko úmyselného odmietnutia poskytnutia primeranej starostlivosti týkajúcej sa fyzických alebo duševných následkov tohto mučenia vo vzťahu k tomuto príslušníkovi v uvedenej krajine, čo musí overiť vnútroštátny súd.

O trovách

- 59 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Článok 2 písm. e) a článok 15 písm. b) smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany v spojení s článkom 4 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že postavenie doplnkovej ochrany možno priznať štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý bol v minulosti mučený orgánmi jeho krajiny pôvodu a ktorý už nie je vystavený riziku mučenia v prípade návratu do tejto krajiny, ale ktorého fyzický a psychologický zdravotný stav by sa mohol v takomto prípade podstatne zhoršiť s vážnym rizikom, že tento štátny príslušník spácha samovraždu z dôvodu ujmy vyplývajúcej z mučenia, ktorého bol obeťou, ak existuje reálne riziko úmyselného odmietnutia poskytnutia primeranej starostlivosti týkajúcej sa fyzických alebo duševných následkov tohto mučenia vo vzťahu k tomuto príslušníkovi v uvedenej krajine, čo musí overiť vnútroštátny súd.

Podpisy